

Regeringens udspil til Klimatilpasningsplan 1

Regeringen præsenterer her sit udspil til Klimatilpasningsplan 1.

Med planen tager regeringen først og fremmest fat på de strukturelle problemer, som blandt andre kommunerne efterlyser løsninger på, og der sættes tempo på vigtig kystbeskyttelse. Med udspillet vil regeringen iværksætte en række initiativer, der sikrer fremdrift i kystbeskyttelsen i de områder, hvor risikoen for oversvømmelser

er størst, forlænger kystbeskyttelsespuljen og fortsat beskytter vestkysten mod voldsomt vejr. Med denne plan løser regeringen også en central udfordring med håndtering af højtstående grundvand i byområder. Derudover sikrer regeringen et vedvarende fokus på området på tværs af sektorer. Regeringen foreslår at afsætte i alt 1,3 milliarder kroner til indsatsen.

2024-2027, mio. kr.

Statslig hjælp i særligt udsatte kystområder

168

Finansiering: forslag til finanslov 2024, Grøn Fond, det generelle råderum og regeringsreserven

- Statslig faglig hjælp til kystbeskyttelse
- Kystpulje

Beskyttelse af vestkysten

1.142,2*

Finansiering: Grøn Fond og regeringsreserven

- Sandfodring ved vestkysten 2025-2029*
- Sikring af infrastrukturanlæg

Løsning på udfordringer med højtstående grundvand i byer

16,2

Finansiering: forslag til finanslov 2024

- Strukturel løsning af højtstående grundvand

Forpligtende samarbejde og mere viden

5,5

Finansiering: forslag til finanslov 2024, det generelle råderum og regeringsreserven

- Embedsmandsudvalg
- Analyse af skader og investeringer
- Klimatilpasning i samspil med natur- og miljøhensyn

Bedre rammer for kommunale kystprojekter

3,2

Finansiering: forslag til finanslov 2024

- Forslag til strukturel styrkelse af kommunale kystprojekter

I alt klimatilpasningsplan

1.335,1*

* Sandfodring ved vestkysten gennemføres i 5-årige fællesaftaler under involvering af kommunerne.

Statslig hjælp i særligt udsatte områder

Flere kystområder i Danmark er i dag i stor fare for at blive oversvømmet og udsat for erosion. Derfor tilbyder staten at hjælpe kommunerne med kystbeskyttelsesprojekter i seks af de mest udsatte områder.

Staten vil tilbyde faglig hjælp til kommunerne ved kystsikringsprojekter. Det kan for eksempel være hjælp til valg af tekniske løsninger, forslag til sikringsniveau, bidragsfordeling, anlægsøkonomiske beregninger, myndighedsprocesser eller lignende. Alt efter hvor langt kommunerne er i projektfasen, og hvad de ønsker hjælp til. Fra 2024 til 2027 afsættes 5 årsværk årligt til hjælp til kommunerne.

Samarbejdet ændrer ikke ved nytteprincippet, som betyder, at de grundejere, der har nytte af projektet, betaler. Kommunerne er ansvarlige for projekterne og skal træffe konkrete, lokale beslutninger, når grundlaget er klar. Hjælpen til de enkelte områder strækker sig over to år, og tilrettelægges efter, hvor der er størst risiko for oversvømmelse og erosion samt store skadesomkostninger.

Pilotprojekt for hovedstaden

Transportministeriet er allerede i gang med at koordinere en forundersøgelse af en samlet stormflodssikring for de fire kommuner Hvidovre, Dragør, Tårnby og København - med henblik på at kunne opnå en effektiv beskyttelse af et samlet område.

Kystpulje

For at sætte tempo på klimatilpasningen og understøtte kommunernes kystbeskyttelsesindsatser foreslås det at regeringen forlænger kystbeskyttelsespuljen i 2024 med 150 mio. kr. Puljen kan søges af alle kommuner.

Kyststrækninger med markant risikoøgning i de kommende 50 år ift.:

- Øget oversvømmelse
- Øget kysterosion
- Øget oversvømmelse og kysterosion

Beskyttelse af Danmarks Vestkyst

Det foreslås, at der afsættes godt 1 milliard kroner til sandfodring (i perioden 2025-2029), som skal beskytte store dele af den jyske vestkyst. Formålet med sandfodringen er at opretholde kystlinjen, og forhindre gennembrud af sanddiger og klitter, så baglandet er beskyttet mod oversvømmelse.

Uden sandfodring ville kysten rykke tilbage med store konsekvenser til følge. Hvis der sker gennembrud af klitbarrieren, vil store sammenhængende, lavtliggende områder i baglandet være i fare for massiv oversvømmelse; herunder 10.000 ejendomme til en værdi på ca. 13,6 mia. kr. Ud over de økonomiske skader vil kysttilbagerykning og oversvømmelser kunne få betydelige konsekvenser i forhold til mennesker, naturværdier og turisme.

Indsatsen finansieres af staten og de lokale kommuner. Staten har siden 1983 bidraget til beskyttelsen af dele af den jyske vestkyst via fællesaftalerne.

Sikring af infrastrukturanlæg

Staten ejer en række infrastrukturanlæg på den jyske vestkyst. De har blandt andet til formål at beskytte mod havets påvirkning. En række af disse anlæg skal renoveres for at fastholde serviceniveauet. Det foreslås, at der afsættes 45 mio. kr. i 2024 til to anlæg: En mole i Thorsminde, der sikrer besejlingsforholdene og en stenkastning ved Hvide Sande sluse.

Uden sandfodring vil ca. 10.000 ejendomme med en samlet ejendomsværdi på ca. 13,6 mia. kr. være truet af erosion og oversvømmelse inden for en 25-årig tidshorisont.

Der sandfodres ved Blåvand, Lønstrup og Skagen samt på strækningen mellem Lodbjerg og Nymindegab

Grafik: Luftfoto af Høfde Q april 2023 lagt oven på foto, der viser kystlinjen og høfdens placering i 1954. Fra 1954 til 1995 rykkede kystlinjen ca. 160 meter tilbage. Høfde Q blev afkortet og ombygget flere gange. Med regelmæssig sandfodring blev tilbagerykningen stoppet i 1995, og kystlinjen har siden været fastholdt på samme sted.
Kilde: Kystdirektoratet.

Løsning på udfordringer med højtstående grundvand i byer

Grundvandsspejlet er over de seneste 30 år steget cirka en meter, og det vil højst sandsynligt stige yderligere i takt med klimaforandringerne.

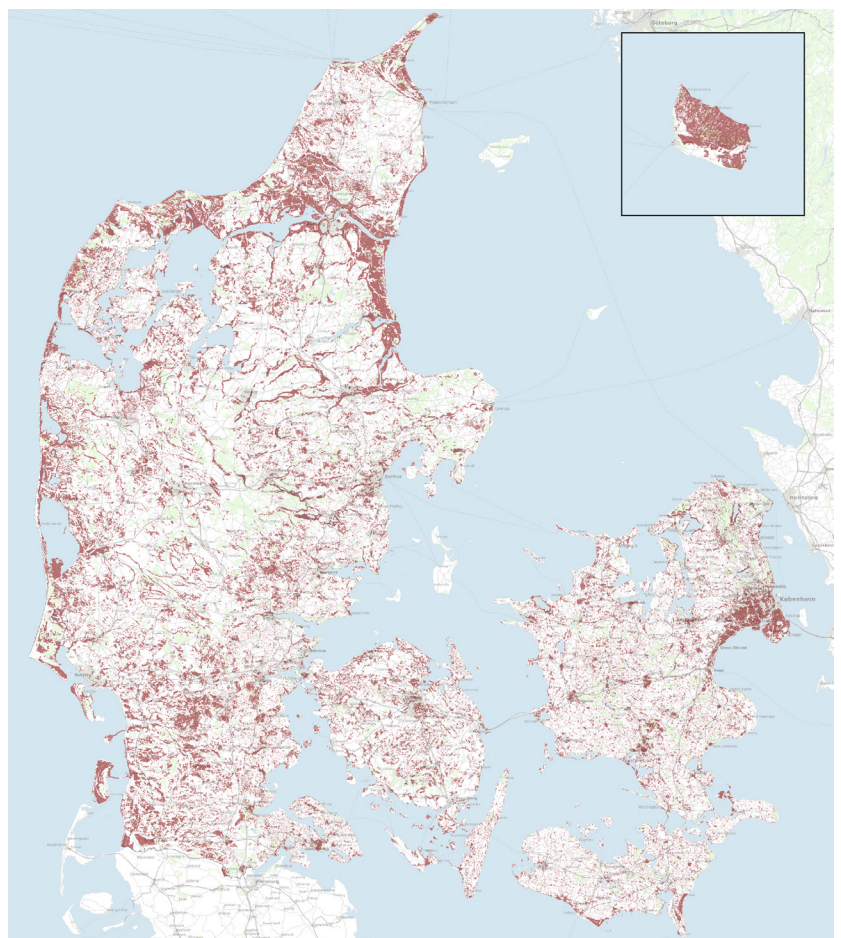
I dag har cirka 450.000 boliger under en meter til grundvandsspejlet mere end 80 procent af året.

Vedvarende regn og stigende havvandsspejl medvirker til, at grundvandet stiger. Højtstående grundvand er allerede et problem for mange i dag, og vil i fremtiden kunne stige så meget, at det forårsager yderligere udfordringer med oversvømmelser på jordoverfladen og af kældre. Nogle områder vil enten ikke længere være beboelige eller kunne bebygges.

Lovforslag skal sikre kollektive frem for individuelle løsninger

I dag mangler der regulering, som sikrer kollektive løsninger på højtstående grundvand i byer. Det har den konsekvens, at grundejere ofte står alene med udfordringen og regningen. Det er samfundsøkonomisk uhensigtsmæssigt, hvis hver enkelt grundejer etablerer individuelle løsninger på deres egen matrikel.

Derfor udarbejdes der et lovforslag, der med kommunen som myndighed gør det muligt for spildevandselskaber at gennemføre kollektive løsninger på højtstående grundvand i områder, hvor det er samfundsøkonomisk hensigtsmæssigt. Der afsættes midler i 2024 til lovarbejdet. Lovforslaget forventes fremsat i 2024.

De mørkerøde områder på kortet viser de steder i Danmark, hvor grundvandet står under en meter fra terrænen mere end 80 procent af året.

Kilde Miljøstyrelsen, Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur og De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS)

Forpligtende samarbejde og mere viden

Staten, kommunerne og forsyningsselskaberne har allerede igangsat en række initiativer for at sikre Danmark mod konsekvenserne af klimaforandringerne. Med denne plan sætter regeringen en række nye initiativer i gang, hvor udfordringerne er størst. Men indsatsen slutter ikke med denne plan - derfor er et vedvarende fokus og en styrket indsats for klimatilpasning på tværs af sektorer nødvendigt.

Embedsmandsudvalg

For at styrke den nationale koordinering af klimatilpasning nedsættes et embedsmandsudvalg på højt niveau på tværs af sektorministerierne. Udvalget får til opgave at vurdere risici, udfordringer, behov for nye indsatser og følge op på igangsatte indsatser.

Udvalget kan inddrage andre parter og igangsætte løsningsfokuserede og intensive samarbejder. Udvalget skal afrapportere til regeringen en gang årligt.

Analyse af skader og investeringer

Det foreslås, at der afsættes to mio. kr. i 2024 til en analyse, der skal se på, om klimatilpasning i forhold til oversvømmelse sker på et hensigtsmæssigt niveau i Danmark.

Første del af analysen er en status på klimatilpasningsindsatsen og et overblik over forventede skadesomkostninger.

I anden del af analysen arbejdes videre med et skøn over det fremtidige investeringsbehov i Danmark. Relevante interessenter inddrages og analysen afrapporteres til regeringen i foråret 2025.

Klimatilpasning i samspil med natur- og miljøhensyn

Ligesom der politisk er fokus på at sikre udbygningen af vedvarende energi i bedre samspil med natur- og miljøhensyn, findes de samme udfordringer på klimatilpasningsområdet.

Regeringen igangsætter derfor et nabotjek for at undersøge, hvordan andre EU-lande, i forbindelse med klimatilpasning, forvalter lovgivningen på natur- og miljøområdet. Dette med henblik på at finde inspiration til, hvordan vi kan gøre i Danmark.

Ishøj strandpark forener klimatilpasning, fritid og natur

Bedre rammer for kommunale kystprojekter

De nuværende rammer for kystbeskyttelse er ikke optimale for, at kommunerne kan komme i gang med større kollektive kystbeskyttelsesprojekter.

Kommunerne har mulighed for at igangsætte og gennemføre større kollektive kystbeskyttelsesprojekter. De kollektive projekter er ofte de rigtige løsninger, både økonomisk og kystteknisk, sammenlignet med private grundejeres kystsikring af egen grund. Mange kommuner er i gang, men kommunerne har ikke tilstrækkeligt incitament til at gennemføre de store projekter, som grundejere skal finansiere, og som ofte er komplekse og mange år undervejs.

Med udgangspunkt i kystbeskyttelsesloven udarbejder Miljøministeriet derfor forslag til regeringen med modeller for ny organisering, som skal gøre det nemmere for kommunerne

at gennemføre store kystprojekter. I forslagene vil kommunerne fortsat være myndighed, og nytteprincippet vil blive fastholdt. Det betyder, at de grundejere, som har nytte af projektet, skal betale.

Der vil blandt andet blive set på muligheden for at forenkle reglerne om bidragsfordeling, som ligger bag nytteprincippet. Der kan også ses på muligheder for eksempelvis at forpligte kommunerne mere og hente inspiration i anden lovgivning, f.eks. vandsektorloven. Der afsættes midler til udvikling af forslag, som forelægges regeringen.

Kystprojekter uden fokus på helheden, kan gøre mere skade end gavn - f.eks. kan man risikere, at stranden længere nede ad kysten forsvinder eller at adgangen blokeres.

Fremtidens klima i Danmark

Klimaforandringer er ikke noget, der sker ude i fremtiden. Det ændrede klima påvirker allerede vores samfund i dag, og påvirkningen bliver kun større.

Som samfund skal vi indtænke klimatilpasning for alle påvirkninger – både stormfloder, tørke og kraftig regn. Denne klimatilpasningsplan handler dog især om, hvordan vi gør samfundet mere robust mod oversvømmelser og erosion.

Danmark har over 8000 km kystlinje. I takt med at havet stiger, og vi oplever flere ekstreme hændelser, som for eksempel stormfloder, øges sårbarheden for kysten og de over én million danskere, der bor kystnært. Vi skal også forbedre os på mere regn og flere og kraftigere skybrud. Stigende havniveau og langvarig regn medvirker til at grundvandsspejlet stiger.

Scenarier for fremtidens klima

Danmark ser ind i en fremtid med fortsatte havniveaustigninger, flere tilfælde af stormfloder og ekstremvejr, hedeølger, tørke og kraftig regn. De globale udledninger af drivhusgas afgør, hvor store fremtidens ændringer bliver.

I DMI's KlimaAtlas kan man se beregninger af fremtidens klima i Danmark med udgangspunkt i tre udledningsscenarier fra IPCC – et lavt, et mellemhøjt og et højt udledningsscenarie. Se figuren herunder:

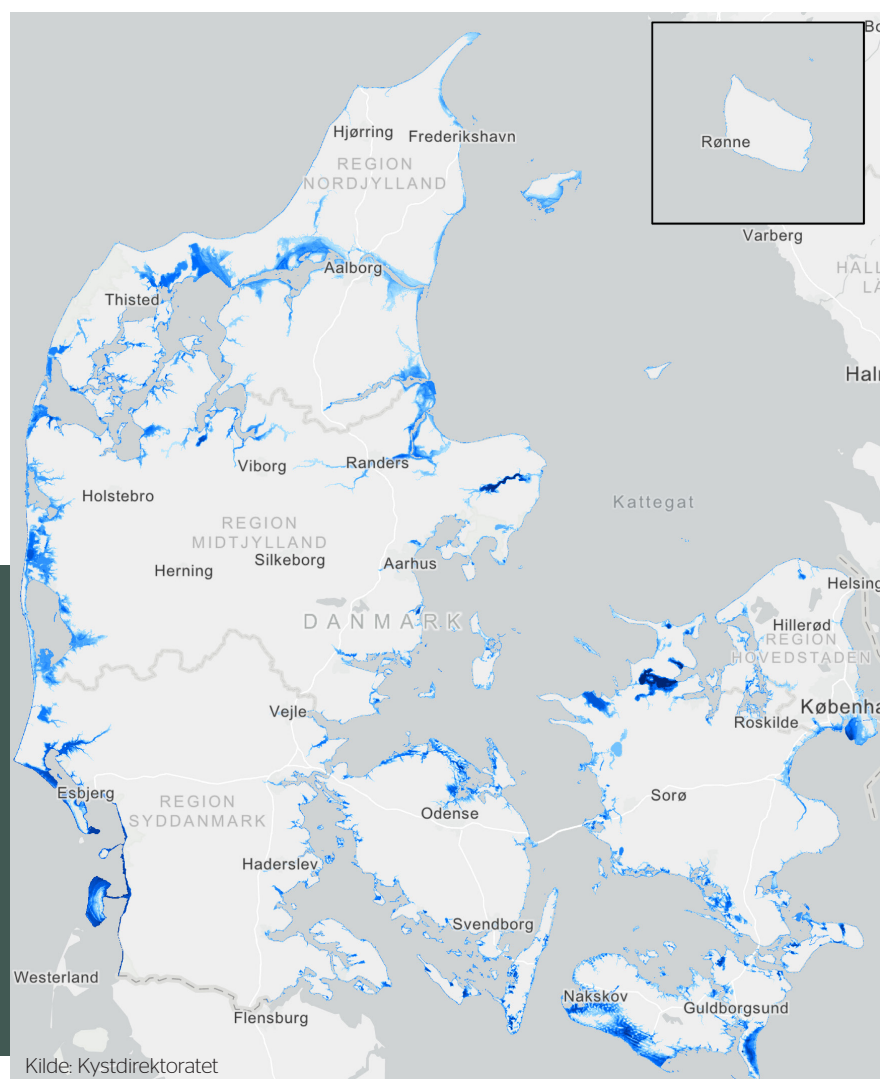
Klima indikator	Reference (1981-2010)	Lavt udledningsscenarie 2071-2100	Mellemhøjt udledningsscenarie 2071-2100	Højt udledningsscenarie 2071-2100
Tidsperspektiv	x	2071-2100	2071-2100	2071-2100
Årlig gennemsnits-temperatur - ændring	x	1,0°C	2,0°C	3,4°C
Årlige antal hedeølgedage	2 dage	3 dage	5 dage	9 dage
Vinternedbør - ændring	x	6%	12%	23%
Årligt antal skybrud - ændring	x	30%	40%	70%
Middelhavniveau - ændring	x	30 cm	40 cm	60 cm
Stormflod Hyppighed i forhold til nuværende 20-års hændelse (relativ ændring)	Ca. en gang hvert 20. år	ca. en gang hvert tredje år	ca. en gang hvert andet år	ca. to gange om året
Årligt antal frostdøgn	79 døgn	64 døgn	49 døgn	28 døgn
Vækstsæson - Ændring i dage	x	24 dage	54 dage	81 dage

Fremtidens stormfloder

Fremtidens stormfloder vil blive både større og hyppigere. Middelvandstanden i de danske farvande forventes at stige, uanset hvordan verden fremover udleder drivhusgasser. I slutningen af dette århundrede forventes den at stige mellem 30-60 cm i gennemsnit (afhængig af hvor meget drivhusgas vi udleder).

Havniveauet vil fortsætte med at stige også efter år 2100, og stigningen kan selv ved lave udledningsscenarier være på flere meter frem mod 2300. Med havniveaustigninger følger øget risiko for stormfloder og oversvømmelse langs kysterne.

Om figuren:

Kortet viser, et eksempel på, hvordan en stormflod, en såkaldt 100-års-hændelse, kan ramme Danmark om 100 år, hvis vi ikke klimasikrer Danmark.

Ved en stormflod bliver vandstanden ikke lige høj langs alle danske kyster, da vandstanden er afhængig af hvordan lavtrykket bevæger sig over Danmark og den lokale vindretning og vindstyrke. Derfor vil oversvømmelserne vist på kortet ikke indtræffe alle steder i landet på samme tidspunkt.

Kortet er lavet med 2020 som referencepunkt - og med udgangspunkt i et højt udledningsscenarie.

Hvad er en 100-års hændelse:

En 100-års hændelse er en vandstand, som med statistisk sikkerhed vil indtræffe eller overskrides inden for 100 år.

Klimaforandringer og havniveaustigninger betyder, at stormfloderne bliver større i fremtiden. Derfor vil en nutidig 100-års hændelse forekomme oftere fremover. Nogle steder i Danmark kan en vandstand, der er en 100-års hændelse i dag, forekomme flere gange årligt i slutningen af århundredet. Ligeledes kan 100-års hændelserne i slutningen af århundredet være 61 cm højere (i et højt udledningsscenarie) end i dag.